

Vatikánský diplomat

Když se řekne Vatikán, všichni si vybaví papeže a baziliku sv. Petra. Ale Vatikán je i sídlem Svatého stolce, což je úřad římského biskupa. A není to úřad jen tak ledajaký, protože udržuje diplomatické vztahy s většinou světa. A k diplomacii potřebujete diplomaty. Jednoho z nich, vatikánského občana **otce Františka Staňka**, původem Moravana, jsme se zeptali na jeho zkušenosti a zážitky.

Milý otče Františku, k čemu vlastně Vatikán potřebuje diplomaty?

Nejdříve musím trochu upřesnit pojmy. Vatikán čili Městský stát Vatikán, tak, jak jej známe dnes, existuje od roku 1929 a nenaazuje diplomatické styky. Existuje ovšem také Svatý stolec, tedy nejvyšší orgán řízení církve (papež, státní sekretariát a římská kurie), a právě ten je subjektem mezinárodního práva, a proto jej reprezentují diplomaty. Správně by se mělo hovořit o diplomatech Svatého stolce, nikoli Vatikánu.

Úloha diplomatů Svatého stolce má dvojí rozměr: církevní a politický. Papežští vyslanci trvale zastupují papeže u místních církví a zároveň u států či mezinárodních organizací, kam jsou posláni, a jsou důležitým prostředníkem v komunikaci s Římem.

Pán Ježíš nás vyzývá k přímé a jasné řeči. Není to ale v rozporu s uhlazeným diplomatickým jazykem?

Myslím, že vůbec ne. Naopak, velice mě mrzí, že diplomaty jsou často nahlíženi jako neupřímní hadi, kteří mají potřebu jen nepřesně mluvit, aby tak tímto neférovým jednáním obhajovali své zájmy. Tak to není, a když se nad tím zamyslíte, nemůže to tak ani být. Copak by s vámi někdo jednal, kdyby věděl, že mu neustále lžete a že vám nemůže důvěřovat?

Být přímý a jasný nevylučuje, aby byl člověk diplomatický. Nezapomeňte, že i pravdou můžete druhého „zabít“. Každý máme zkušenost, že ne vždy je moudré sdělit celou pravdu najednou. Někdy to chce čas. A stejně tak je to i s diplomacii. Diplomat má být člověk, který ví, co musí v danou chvíli říct, ne více, ne méně. Někdy se může zdát, že neříká celou pravdu nebo že něco

skrývá, ale tak by to nemělo být, protože diplomacie stojí na důvěře. Diplomat má rovněž vědět, jakým způsobem má jednat, a k tomu potřebuje notnou dávku inteligence a taktu, má být tedy osobou rozumnou a rozvážnou.

Kde nyní působíte a jaká je vaše funkce?

Momentálně působím jako sekretář nunciatury ve Středoafričské republice.

Středoafričská republika (SAR) je jedním z nejhudších států světa a navíc se tam stále válčí. Jak se žije nejhudším lidem?

SAR se skutečně řadí k nejhudším státům světa, ale nedá se říci, že by se tu válčilo. Problém je v tom, že vláda neovládá celé území republiky, protože v mnoha částech se vyskytují ozbrojení rebelové. Někdy tedy o nepřetržitý ozbrojený útok. Lidé ale cítí nejistotu, nikdy neví, zda se vrátí domů, protože cesty jsou zaminované, rolníci mají strach jít na pole, protože teď navíc nastalo období sucha, je méně jídla a rebelové přepadají domy, aby se sami uživili. Situace je poměrně komplikovaná a nepřehledná. Do toho se navzájem obviňují světové mocnosti, kdo za rebely stojí, a ani místní vláda není schopna začít celospolečenský dialog. Lidé tedy často utíkají do větších měst, čímž ztrácí možnost si něco vypěstovat, a chudoba roste.

SAR je ovšem velmi zelená země, takže jistým způsobem k chudobě přispívá i neorganizovanost místních lidí, velká nezodpovědnost a nízká pracovní morálka. Stačí vyjet z Bangui a narazíte na hektary trávy, ale žádné pole či dobytek nenajdete. I proto se zde mluví o špatné výživě, nikoli o hladomoru.

Stačí se podívat na samotného prezidenta, o kterém se hovoří jako o zbožném a praktickém protestantu, a přitom má oficiálně dvě manželky. Můžeme se zde také setkat s vírou v čarodějnictví, ze kterého jsou obviňovány (většinou nechtěně) děti, které pak končí v péči sirotčinců, často vedených různými kongregacemi.

Podílí se církev na řešení těžké situace této země?

Ano, podílí se a zcela konkrétně. Nachází se zde mnoho řeholníků, kteří se snaží udržet školy, protože na velké části území školství nefunguje a za posledních asi 10 let tam děti do školy nikdy nenastoupily. Dále musím zmínit oblast zdravotnictví, kde fungují různé církevní organizace, které se snaží na celém území poskytovat službu nemocným. Občas z Říma na nunciaturu dostaneme zásilku s léky, které distribuujeme do místních klinik (letos to bylo asi 100 kg léků a zdravotních potřeb). V Bangui byla dokonce postavena pediatrická klinika, kterou celou financoval Vatikán a jež byla předána místní vládě. Dodnes se přímo podílíme na financování studijních stipendií pro budoucí pediatriy. A pak nesmím zapomenout na obrovskou materiální podporu místní církvi uskutečňovanou především skrze Kongregaci pro evangelizaci národů, ale i z jiných zdrojů z Evropy a Ameriky.

Jak to tam vypadá s vírou? Je tam hodně křesťanů? Mohou svobodně vyznávat víru?

V SAR žije hodně věřících lidí, kteří se hlásí většinou ke křesťanství, ale asi 10 % vyznává islám. Víru je možné svobodně vyznávat, a dokonce je poměrně dost přítomna i ve veřejném životě. Už jsem několikrát zažil, že například během vojenské přehlídky za přítomnosti prezidenta i dalších vysokých státních činitelů vystoupí vojenský kaplan, který začíná svůj projev úryvkem z Písma svatého. Ne že by to bylo každý den, ale stává se to. Navíc některé křesťanské i muslimské svátky jsou zároveň státními svátky.

Podle údajů u křesťanů převládá protestantismus nad katolictvím, ale čísla se dost liší. Velká část křesťanů ovšem praktikuje alespoň zčásti místní tradiční náboženství.

Pro mě osobně je velmi náročná situace s pracovníky, kteří nejsou moc spolehliví, neustále je musím kontrolovat, mnohokrát opakovaně, co mají udělat, a často ještě během práce dohlížet na to, zda to tak dělají. Domluva moc neplatí, takže se vše hrozně natahuje, protože zítra znamená třeba za tři dny. V tomto ohledu stále více prohlubuju ctnost trpělivosti.

Myslím, že mnoho věřících katolíků zatím nepřijalo jako opravdu zásadní žít svátostným životem. I u věřících, kteří chodí do kostela každou neděli, se běžně setkáváte s názorem, že dítě není potřeba křtít hned a že se uvidí později. Některé páry spolu žijí deset, patnáct let, účastní se farního života, chodí ke svatému přijímání, ale nejsou sezdáni. Pokud jim člověk vysvětlí, že by měly dát svůj stav do pořádku, obvykle jsou ochotny jej změnit (i na nunciaturu už proběhla svatba). Mnohdy se ale zamýšlím nad tím, jak je to možné. Neznají důležitost a smysl svátostí, nenaslouchají tomu, co misionáři hlásají, anebo o těchto věcech nikdy neslyšeli?

A jak se tam žije vám? Můžete se tam volně pohybovat?

Život v Bangui se velmi liší od života na Moravě či v Evropě už jen díky podnebí! Pro mě osobně se navíc zásadně změnil, protože z kaplana a studenta jsem se najednou stal zodpovědným za chod celé nunciatury v technickém slova smyslu. Pokazili-li se něco, nebo je-li naopak potřeba něco vybudovat, musím se tím zabývat.

Abych uvedl příklad. V Bangui nemáme celý den elektřinu, vodu ani internet. A s tím musíme počítat. Město dodává elektřinu velmi nepravidelně, někdy hodinu denně, jindy pouze v noci. Sít' je velmi nestabilní a občas to odnese nějaký ten spotřebič, i přesto, že máme stabilizátory. Vlastníme také tři generátory, ale nefungují moc spolehlivě, protože zde chybí dobří odborníci, kteří by vše dokázali dobře nastavit. Dodávka vody kolísá mezi dvěma a asi pěti hodinami denně a voda není úplně kvalitní. Naštěstí se nám podařilo v lednu vybudovat padesát pět metrů hlubokou studnu, takže problém s vodou jsme vyřešili, doufám, že na velmi dlouhou dobu. A internet někdy závisí na počasí, když prší, zaručeně nepojede, jindy, kdoví kvůli čemu, jednoduše vypadne a nejede.

Pro mě osobně je velmi náročná situace s pracovníky, kteří nejsou moc spolehliví, neustále je musím kontrolovat, mnohokrát opakovaně, co mají udělat, a často ještě během práce dohlížet na to, zda to tak dělají. Domluva moc neplatí, takže se vše hrozně natahuje, protože zítra znamená třeba za tři dny. V tomto ohledu stále více prohlubuju ctnost trpělivosti.

Svobodně se zde pohybovat nemůžu. Není problém vyrazit autem, ale vyjít si na procházku po městě se moc nedoporučuje. Nemyslím si, že by to bylo nějak moc nebezpečné, ale nuncius mi to nedoporučil, tak to respektuji. Je také pravda, že lidé si zde myslí, že kdo je bílý, je bohatý, takže často chtějí peníze nebo něco koupit, což se postupně stává dost nepříjemným. Jak už jsem řekl, vyjet z hlavního města není příliš bezpečné.

Předměstí Bangui

Sice nemám žádné omezení a občas vyjedu (nebyl jsem dále než 50 km od Bangui), ale jak praví jeden místní biskup: Nikdy nevíš, zda se vrátíš!

Čeho byste chtěl v SAR dosáhnout?

Snažím se poctivě dělat to, co mám, tam, kde jsem. V mém případě trpělivě spolupracovat s našimi zaměstnanci, komunikovat s biskupy a s Římem a předávat jejich vzájemné požadavky a svým životem svědčit o radosti z povolání, které mi Pán dal. Pokud se to bude dařit, věřím, že to bude dobrý krok kupředu pro církev i SAR.

Baví vás být diplomatem a sloužit církvi?

Jistě, jinak bych to nedělal.

Děkujeme za rozhovor Zbyněk Pavienský

František Staněk, vysvěcen 30. června 2012. Sekretář Nunciatury ve Středoafričské republice. Oblíbených knih je asi víc, oblíbený citát: Pán to tak chtěl.